

VYUŽITIE ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ V ČESKEJ REPUBLIKE

Nikola Jelcsová

Abstrakt

Zdravotnícke zariadenia sú neodmysliteľnou súčasťou zdravotníckeho systému. Každý jeden človek ich využíva. Či už sa jedná o bežné prehliadky, alebo zložité operácie. Preto rozlišujeme niekoľko typov zdravotníckych zariadení, napr. prvého styku, ambulantné, hospitalizačné, lekárne, laboratória a ostatné.

Keďže zdravotnícke zariadenia sú dôležité pre život ľudí, tak primárnym cieľom práce bude analyzovať aktuálny počet zariadení, lôžok, lekárov a ich využitie. Ďalej porovnam aktuálnu situáciu s minulosťou. Ďalším cieľom príspevku bude odporučiť, akým spôsobom by sa zdravotný systém mal vyvíjať, aby jeho využitie bolo efektívne.

Kľúčové slová: zdravotnícke zariadenia, počet lekárov, využitie lôžok

JEL Code: I12

Úvod

Sieť zdravotníckych zariadení predstavuje jednu z najdôležitejších zložiek zdravotníckeho systému. Tvorí ju lôžková časť, do ktorej patrí sieť nemocničných zariadení a odborne liečebných ústavov, napr.: rehabilitácie, psychiatria. Ambulantnú časť tvoria polikliniky, zdravotnícke strediská a zvláštne zariadenia ako dopravná a záchranná služba. Nakoniec, poslednú kategóriu tvoria lekárne, ktorých počet sa výrazne zvýšil od konca 90. rokov minulého storočia. Za posledné 4 roky sa tento počet stabilizoval zhruba na 2000 lekární.

Práca sa bude hlavne zaoberať počtom a využitím siete zdravotníckych zariadení. Ďalej bude sledovať stavy od roku 2000 po 2010, údaje vychádzajú hlavne z Ústavu zdravotníckych informácií a statistiky (ÚZIS) a Českého statistického úradu (ČSÚ). V tabuľke i graficky sa bude znázornené ako sa počty zariadení znížili za posledných 10 rokov približne o 30%, takisto bude vysvetlená príčina zníženia lôžok a lekárov na obyvateľa.

Záver práce sa bude venovať efektívnosti zdravotníckeho systému a akým spôsobom by sa dali odstrániť prípadné nedostatky v zdravotníckom systéme.

1 Celkový počet zdravotníckych zariadení, lôžok a lekárov od roku 2000-2010

Z údajov, ktoré sú publikované na stránkach Ústavu zdravotníckych informácií a štatistiky je možné znázorniť vývoj zdravotníckych zariadení od roku 2000 po rok 2010, čo je zaznamenané v tabuľke 1.1, graficky je zachytený celkový vývoj počtu zariadení (graf 1). Ďalším dôležitým prehľadom je nárast lekárov a pokles počtu obyvateľov pripadajúcich na jedného lekára, čo zobrazuje tabuľka 1.2 a grafické zobrazenie podielu žien a mužov v celkovom počte lekárov (graf 2). Posledným dôležitým vývojom, ktorým sa budem zaoberať v tejto kapitole, je klesajúca tendencia počtu lôžok a ich využitie, čo zobrazuje tabuľka 1.3.

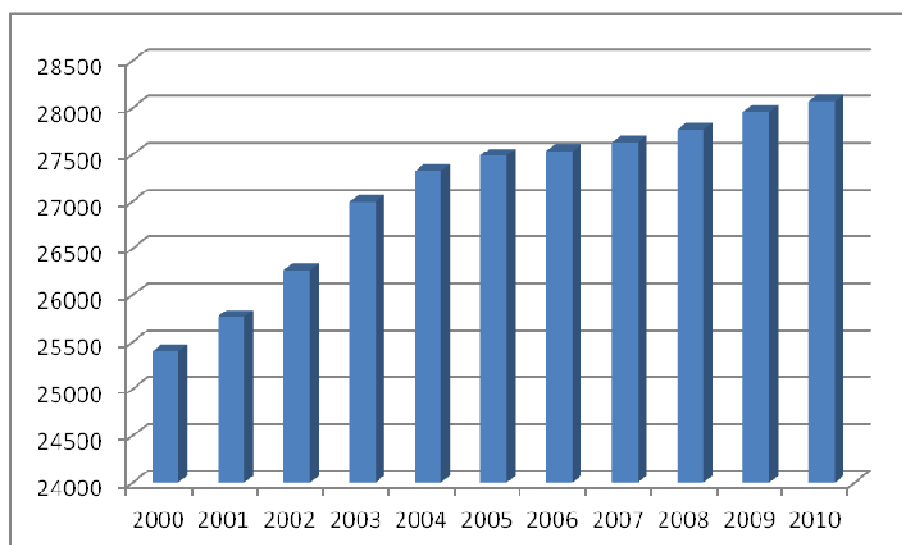
1.1 Celkový počet zdravotníckych zariadení

Štruktúra siete zdravotníckych zariadení sa od roku 2000 mierne zvyšuje. Avšak nestúpa počet každého druhu zariadenia. Klesajúcu tendenciu majú nemocnice, z počtu 211 (2000) ich kleslo na 191 (2010), čo nie je až tak razantný rozdiel ako napríklad u zvláštnych zdravotných zariadení, do ktorých patria dojčenské ústavy, detské domovy, jasle a ďalšie detské zariadenia, ktoré klesli až o 23,2%. Dôvodom tohto razantného poklesu je znížená pôrodnosť, tým pádom sa tieto zariadenia nezapĺňujú. Pokles je evidovaný aj u orgánov ochrany verejného zdravia, dokonca až o 64,4% a u odborných liečebných ústavov, kde ich počet klesol o takmer 30%

Naopak, zvýšený počet zariadení od roku 2000 zaznamenali samostatné ambulantly zariadenia, ako zdravotné strediská a privátne ambulancie praktických lekárov, hlavne špecialistov (gynekológ, zubár a iné). Ďalší významný nárast je u zariadení lekárskej služby, kde patria lekárne a výdajne zdravotníckeho zariadenia. Za posledných 10 rokov najviac lekární pribudlo v roku 2003, kedy sa za 1 rok počet zvýšil až o 400 zariadení lekárskej služby. V posledných rokoch sa tento počet výrazne nemení.

Údaje o počte kúpeľných liečební sú na stránkach ÚZIS dostupné až od roku 2006, kedy bolo zaznamenaných 86 liečební a do roku 2010 sa tento počet nezmenil.

Graf 1: Celkový prehľad zdravotníckych zariadení v rokoch 2000-2010

Zdroj: ÚZIS, Zdravotnícka ročenka Českej republiky (2000-2010), vlastné spracovanie

Z grafu 1 je evidentné, že napriek poklesu niektorých druhov zdravotníckych zariadení, ich celkový počet stúpol z 25 405 (2000) na 28 068 (2010).

Tab. 1.1: Počty jednotlivých druhov zdravotníckych zariadení v rokoch 2000-2010

Druh zariadenia	Nemocnice	Odborné liečebné ústavy	Kúpeľné liečebne	Samostatné ambulantné zariadenia	Zvláštne ZZ ¹	Zariadenia lekárskej služby	Org. ochrany verej. zdravia	Ostatné	Celkom
Rok									
2000	211	223	x	22 364	509	1 897	87	114	25 405
2001	202	231	x	22 665	495	1 974	87	114	25 768
2002	201	237	x	23 060	497	2 075	86	114	26 270
2003	201	246	x	23 491	487	2 480	30	59	26 994
2004	197	249	x	23 754	475	2 571	30	52	27 328
2005	195	247	x	23 863	472	2 646	30	35	27 488
2006	191	162	86	23 881	446	2 711	30	33	27 540
2007	192	153	85	23 955	431	2 743	30	39	27 628
2008	192	154	84	24 063	417	2 786	30	43	27 769
2009	191	154	86	24 236	407	2 813	31	41	27 959
2010	189	157	86	24 295	391	2 870	31	49	28 068

Zdroj: ÚZIS, Zdravotnícka ročenka Českej republiky (2000-2010), vlastné spracovanie

¹ ZZ- Zdravotnícke zariadenia

Z tabuľky 1.1 vyplýva, že najväčší nárast od roku 2000 zaznamenali zariadenia lekárskej služby, až o 51,29 % a najväčší pokles orgány verejného zdravia.

1.2 Celkový počet lekárov v rokoch 2000-2010

V Českej republike bolo k 31.12.2010 celkom 38 160 lekárov, z toho 55,3% tvorili ženy a zvyšných 43,7% muži. V tom tiež roku pri počte obyvateľov 10 272 503², pripadalo na jedného lekára priemerne 269 obyvateľov. V roku 2001 bolo zaznamenaných 38 853 lekárov a podiel žien bol takmer totožný ako s predchádzajúcim rokom (55,4%). V roku 2001 nastal mierny pokles obyvateľstva na 10 224 192 a na jedného lekára pripadalo 263 obyvateľov. Približne rovnaký koeficient nárastu lekárov bol až do roku 2010, kedy celkový počet lekárov bol 44 705 a na lekára pripadlo 235 obyvateľov. Čo však sa výrazne zvýšilo, bol podiel žien, v roku 2005 dosiahol hodnotu 58% a v roku 2010 až 60%.

Tab. 1.2: Celkový počet lekárov a obyvateľov pripadajúcich na jedného lekára

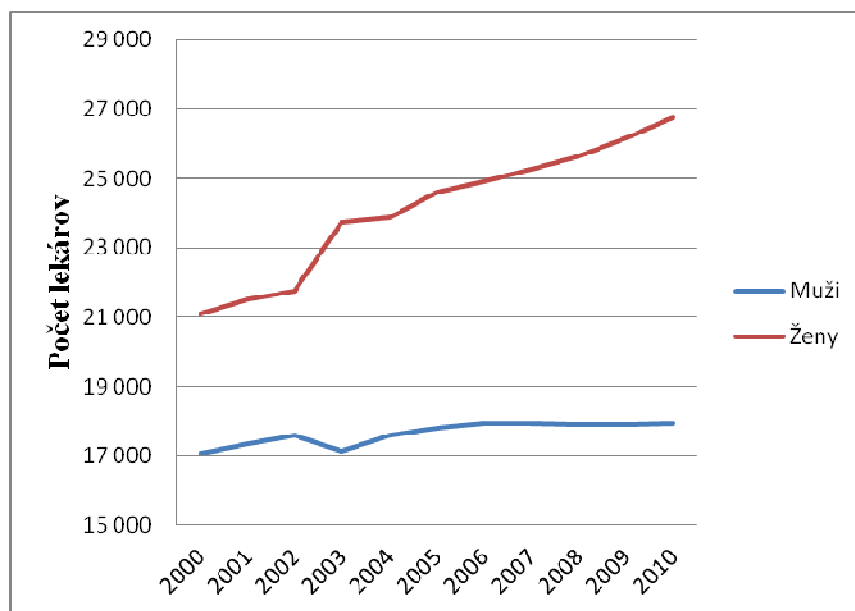
Rok	Počet lekárov			Počet osôb na lekára
	Muži	Ženy	Celkom	
2000	17 062	21 098	38 160	269
2001	17 342	21 511	38 853	263
2002	17 600	21 765	39 365	259
2003	17 146	23 723	40 869	250
2004	17 604	23 870	41 474	246
2005	17 810	24 590	42 400	241
2006	17 932	24 912	42 844	240
2007	17 938	25 257	43 195	239
2008	17 905	25 637	43 542	240
2009	17 895	26 175	44 070	238
2010	17 938	26 767	44 705	235

Zdroj: ÚZIS, *Lékáři a farmaceuti 2000-2010*, vlastné spracovanie

Tabuľka zobrazuje celkový počet lekárov v zdravotníckom sektore, podiel mužov a žien, a počet obyvateľov, ktorí pripadajú na jedného lekára.

² Údaj z Českého štatistického úradu

Graf 2: Vývoj počtu mužov a žien v profesii lekára v rokoch 2000-2010

Zdroj: ÚZIS, *Lékaři a farmaceuti (2000-2010)*, vlastní spracovanie

Z grafu je evidentné, že podiel žien- lekároek je rýchlejší ako podiel mužov- lekárov. Dokonca v roku 2010 bolo lekároek až takmer o 9 000 viac ako lekárov.

1.3 Počty lôžok v rokoch 2000-2010

Súčasnou, často preberanou témou v zdravotníctve je počet lôžok a ich redukcia. V nasledujúcej tabuľke je uvedený vývoj počtu lôžok v nemocniciach, ich ročné využitie, ktoré je vypočítané pomerom ošetrovacích dní a priemerným počtom lôžok; priemerná ošetrovacia doba, ktorú zistíme pomerom ošetrovacích dní a počtom hospitalizovaných a počet obyvateľov, ktorí pripadajú na jedno lôžko.

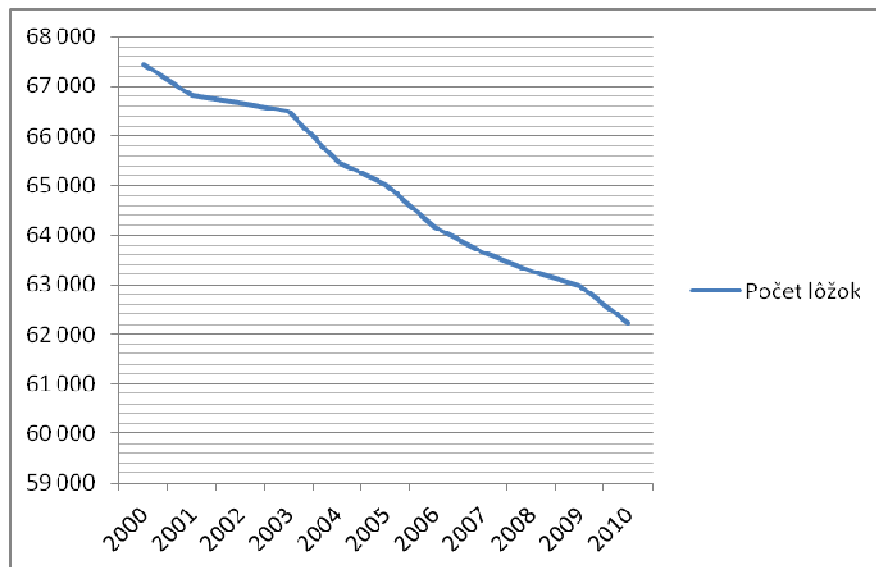
V roku 2000 podľa ÚZIS-u bol počet lôžok 67 457 a ich ročné využitie 258,10 dní. V danom roku, sa priemerná ošetrovacia doba blížila k 9 dňom. Počas nasledujúcich rokov má počet nemocničných lôžok klesajúcu tendenciu, čo zobrazuje aj graf 3. V roku 2010 bolo nemocničných lôžok o 5 238 menej (7,8%) ako v roku 2000. Znižovaním lôžok sa naopak, zvyšuje ich ročné využitie, ale len do roku 2004, kedy ročné využitie nadobudlo hodnotu 273,5 dní a následne hodnota opätovne klesá na 253,8 dní (2010). Priemerná ošetrovacia doba klesla za 10 rokov o 1,4 dňa. Je to spôsobené novšími technológiami a metódami v zdravotníctve. Samozrejme, znižovaním počtu lôžok sa zvyšuje počet obyvateľov na jedno lôžko. Od roku 2000 sa táto hodnota zvýšila, zaokrúhlene z 152 na 169 ľudí.

Tab. 1.3: Vývoj počtu lôžok v ČR od roku 2000-2010

Rok	Počet lôžok	Ročné využitie lôžok ³	Ošetrovacia doba	Počet obyvateľov na 1 lôžko
2000	67 457	258,10	8,70	152,28
2001	66 818	257,30	8,50	153,02
2002	66 668	263,30	8,30	153,01
2003	66 492	269,70	8,30	153,43
2004	65 488	273,50	8,10	155,86
2005	65 022	272,30	8,00	157,39
2006	64 174	266,40	7,80	159,98
2007	63 662	263,60	7,70	162,15
2008	63 263	254,20	7,40	164,86
2009	62 992	255,50	7,60	166,55
2010	62 219	253,80	7,30	169,04

Zdroj: ÚZIS, Lůžková péče (2000-2010), vlastné spracovanie

Graf 3: Vývoj počtu lôžok v rokoch 2000-2010

Zdroj: ÚZIS, Lůžková péče (2000-210), vlastné spracovanie

Z uvedeného grafu je evidentné, že krivka počtu lôžok je v celej časti klesajúca.

³ Príslušné hodnoty sú uvedené v dňoch

2 Budúci vývoj zdravotníckych zariadení

Zatiaľ, čo medicína napreduje a umožňuje stále kratší pobyt v nemocniciach, nemocničná sieť ostáva rovnaká a preto ju treba zefektívniť (Petr Nosek⁴). Týmto, by mala byť vysvetlená príčina následného úbytku lôžok a nemocníc. Nové poznania a metódy v zdravotníctve vedú k tomu, že čím ďalej, tým viac je možné vyliečiť zložité onemocnenia. Moderné pracoviská sú vedené k tomu, aby pacient mohol opustiť zariadenie ešte v daný, prípadne nasledujúci deň. To je dôvodom, prečo by malo dôjsť k redukcii lôžok. V opačnom prípade tieto lôžka nebudú dosahovať efektívnosti. Zariadenia menšieho typu, stále ťažšie a ťažšie nachádzajú pacienta, ktorého na lôžko položí, pretože v dnešnej, modernej dobe a pri medicínskych technológiách, aké sú k dispozícii, pacient nemusí po zákroku ostať ležať na lôžku týždeň, ako to bolo pár rokov dozadu. V podstate sa jedná o ekonomickú potrebu subjektov, nájsť uplatnenie v medicínskom prostredí, ktoré sa chová ako trh. Nemocnica, ako firma, buď pacientov má a v tom prípade má aj príjmy, alebo nemá a nemá ani príjmy.

Teraz je vhodná otázka, koľko nemocníc a nemocničných lôžok by malo zaniknúť, aby zdravotný systém bol efektívnejší. V súvislosti s reštrukturalizáciou akútnej lôžkovej starostlivosti, na ktorej sa dohodli poisťovne s ministerstvom zdravotníctva ČR, by mal byť počet akútnych lôžok znížený o 6 000, čiže v Českej republike by v najbližšej budúcnosti malo byť k dispozícii približne 50 000 lôžok (Pavel Horák⁵). Ďalej by mala zaniknúť akútna lôžková starostlivosť u 12 zariadení, ktoré nespĺnili kritéria stanovené poisťovňami a ministerstvom zdravotníctva. Väčšina nemocníc, nemá zatiaľ s poisťovňami uzavreté zmluvy na ďalší rok, takže bol vydaný zoznam zariadení s ktorými poisťovne uzavrú zmluvu, ktorá bude platná od 1.1. 2013, buď na dlhšiu dobu, t.j. 5 rokov alebo na dobu kratšiu- 1 rok. U týchto zariadení dôjde k zániku akútnej lôžkovej starostlivosti. Asi 18 nemocníc podpíše zmluvu na stredne dlhé obdobie, 2-3 roky, aby mali dostatok času na vyriešenie reštrukturalizácie. Žiadna nemocnica, by nemala byť zavretá úplne, uviedol to viceprezident Zväzu zdravotných poisťovní, Ladislav Fridrich.

Na strane druhej stoja lekári a Česká lekárska komora, ktorá predpokladá, že mohutné zníženie lôžok zhorší kvalitu starostlivosti o ľudí, neprinesie žiadne finančné úspory a občania Českej republiky sa stanú „rukojemníkmi“ poisťovní. Podľa prezidenta Českej lekárskej komory, Milana Kubeka, nie je lôžok nadbytok, ale majú len zlú štruktúru. V tom mu oponuje Petr Nosek, ktorý tvrdí, že zníženie lôžok sprehľadní systém a prinesie prevádzkové úspory.

---

⁴ Petr Nosek- námestník ministra zdravotníctva v ČR

⁵ Pavel Horák- riaditeľ Všeobecnej zdravotnej poisťovne ČR (VZP)

Záver

Na základe vyššie uvedených údajov v tabuľkách a grafoch je isté, že naďalej bude pribúdať celkový počet zdravotníckych zariadení, aj napriek chcenému znižovaniu nemocníc, pretože nárast súkromných ambulancií a lekární je vyšší. Zvyšovanie počtu lekární nemusí byť do budúcnosti efektívne, pretože klesá počet onemocnených a väčšina lekární sa môže dostať do krachu.

So zvyšovaním sa zdravotníckych zariadení pochopiteľne stúpa aj počet lekárov, ktorí čím ďalej, tým viac sa zamestnávajú v súkromných zariadeniach, prípadne si otvárajú vlastné praxe, z dôvodu vyššieho príjmu. Viditeľne väčší koeficient nárastu počtu lekárov je u žien, čo nie je presne špecifikované, prečo je tomu tak. Ďalej postupné znižovanie lôžok, ktoré ministerstvo zdravotníctva chce zredukovať v priebehu nasledujúceho roka až o 6 000 je podľa Českej komory lekárov absolútne neefektívne. Takže v blízkej budúcnosti môžeme očakávať ďalšie rozpory medzi týmito stranami, prípadne reformy lekárov, ktorí samozrejme, s týmto znižovaním taktiež nesúhlasia, pretože by mohli prísť o prácu.

Zdroje

Český statistický úřad

Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz>

Ústav zdravotnických informací a statistiky: *Lékaři a farmaceuti (2000-2010)*

Dostupné z WWW: <http://www.uzis.cz/katalog/zdravotnicka-statistika/lekari-zubni-lekari-farmaceuti>

Ústav zdravotnických informací a statistiky: *Lůžková péče (2002-2010)*

Dostupné z WWW: <http://www.uzis.cz/katalog/zdravotnicka-statistika/luzkova-pece>

Ústav zdravotnických informací a statistiky: *Zdravotnická ročenka České republiky (2000-2010)*

Dostupné z WWW: <http://www.uzis.cz/katalog/rocenky/zdravotnicka-rocenka-ceske-republiky>

BRANDEJSKÁ, Anna. „Máme tolik nemocnic, jak za Marie Terezie, obhájí náměstek rušení lůžek“. *IDNES.cz*

Zdroj: http://zpravy.idnes.cz/ruseni-luzek-v-nemocnicich-ddf-domaci.aspx?c=A121029_111147_domaci_zt

JIRIČKA, Ján. „Pacienti budou rukojmí pojišťoven, kritizují lékaři lůžkovou revoluci“. *IDNES.cz*

Zdroj: http://zpravy.idnes.cz/lekari-kritizuji-ruseni-luzek-v-nemocnicich-fmw-domaci.aspx?c=A110609_192423_domaci_jj

Kontakt

Nikola Jelcsová

University of Economics Prague, Department of Demography

W. Churchill sq. 4, 130 67 Prague 3

Xjeln00@vse.cz